

De boeken van Gaston Duribreux : een publicatiegeschiedenis

door Stefaan Pennynck

Gaston Duribreux , de “romancier van de zee”, (1903 -1986) was hotelier/schrijver in Mariakerke en is bij de leden van De Plate geen onbekende. Algemeen is de bekendheid van G. Duribreux gering, hoewel we de laatste tijd een hernieuwde belangstelling voor de auteur en zijn werk mogen ervaren: er is de plaatsing van het borstbeeld in de leeszaal van de bibliotheek, binnenkort is er een wandeling in het Visserskwartier voorzien op basis van het boek “*De Roeschaard. Een visschersroman*” en er staan nog enkele projecten op stapel... In dit artikel wil ik ingaan op de publicatiegeschiedenis van de boeken van G. Duribreux: een chronologisch overzicht bieden met vooral oog voor het materiële aspect.

De vorm van boeken

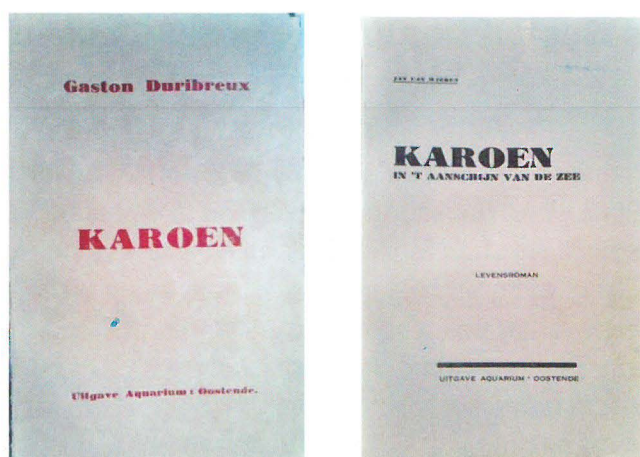
De vorm waarin boeken worden uitgegeven hebben een eigen verhaal. Het materiaal, het lettertype, de grootte, al of niet geïllustreerd en door wie, de uitgever en de prijs... De materiële vormgeving van boeken volgt de positie van auteur en boek op het moment van uitgifte. Het getuigt van de mode- of kunsttrend van de tijd en van de technische mogelijkheden. We gaan hier enkel in op het materiële aspect van de boeken van Gaston Duribreux, niet of heel beperkt op de (inhoudelijke) ontstaansgeschiedenis.

Publicatiegeschiedenis boeken Gaston Duribreux

Gaston Duribreux' positie als “outsider” en onafhankelijk auteur binnen de Nederlandstalige literatuur, als schrijver die zich niet wilde binden aan één of andere groepering, richting of stroming, blijkt ook uit het gegeven dat hij de 19 over een periode van 37 jaar uitgegeven boeken bij 9 verschillende uitgevers laat verschijnen. G. Duribreux stond ook niet volledig buiten alles en iedereen en sluit naderhand aan bij de katholieke uitgeverswereld, die in die periode in Vlaanderen ook wel het meeste uitgaf en trendsetter was. Na WOII publiceert hij regelmatig in het literaire tijdschrift *Dietsche Warande* en *Belfort*, waarvan enkele literaire weekends aan zee in Het Parkhotel plaats vonden (1955-1956) en verschijnt een kwart van zijn boeken bij het Davidsfonds. Over de stap naar het Davidsfonds schreef G. Duribreux een artikel voor *De Belleman*: “De weg naar het Davidsfonds” (1). Het Davidsfonds was de socio-culturele ledengroepering van de christelijke arbeidersbeweging. In het lidmaatschap was een boekenabonnement opgenomen. Publiceren bij het Davidsfonds betekende voor een auteur dan ook gelezen kunnen worden door tienduizenden lezers!

Gaston Duribreux debuteerde in 1934 met *Karoen in 't aanschijn van de zee. Levensroman*. Het boek (155p.) (2) werd gedrukt in Oostende bij drukkerij Aquarium , Kaaistraat 1 en in eigen beheer uitgegeven. Het was verkrijgbaar in de Oostendse boekhandels en bij de auteur zelf. In Het Visserijblad werd de postrekening van de auteur vermeld.

Men kon het boek bij de auteur bestellen via betaling van 12 frank! De Franse titelpagina vermeldt het pseudoniem Jan Van Wieren (3) terwijl op het voorplat van de kaft de naam van de auteur gedrukt is. Ook in Het Visserijblad en De Zeewacht is de echte naam vermeld. Gaston Duribreux wilde eerst publiceren onder pseudoniem. Waarschijnlijk om praktische redenen (o.a. te bestellen bij de auteur zelf) is er uiteindelijk voor gekozen om toch de echte naam vrij te geven en deze op het voorplat te drukken, terwijl waarschijnlijk het boekblok zelf al gedrukt was. Als we de uitgave bekijken, vallen het papier van mindere kwaliteit en de slordige druk kwaliteit op. Het boek is vandaag nog heel moeilijk te vinden. Een gescand exemplaar is online beschikbaar op de website van het Vlaams Instituut voor de Zee (4).

In 1937 verscheen het verhaal voor kinderen *Flouc dans le monde des crabes* in de reeks Presto-Films. Presto-Films was een weekblad ("hebdomadaire" 0,50 fr.) voor kinderen, uitgegeven door de drukkerij Bonne Presse te Averbode. Het nummer 142 van 6-6-1937 bevat het verhaal van Gaston Duribreux met zwart-wit en kleurillustraties van Jan Waterschoot, ook bekend onder pseudoniem Jif, een vaste illustrator van de uitgeverij en medegroundlegger van het stripverhaal in België. Het betreft een geniete uitgave op 8°-formaat, 32 pagina's, waarvan de bladzijden 1 tot en met 25 het verhaal van Duribreux omvatten. De titelpagina vermeldt enkel *Flouc dans le monde des crabes* en beeldt een tekening uit dit verhaal af. Deze uitgave is zeldzaam. Een herdruk (facsimile) zou o.i. zeer welkom zijn! (5).

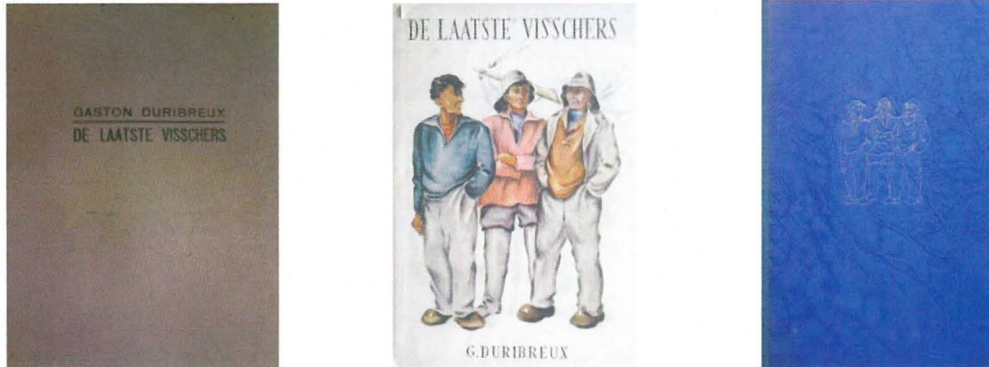

Bruun (198 p.) werd in 1939 gedrukt op de persen van V. Van Dieren & Co, Venusstraat, 27 Antwerpen en uitgegeven door de uitgevers

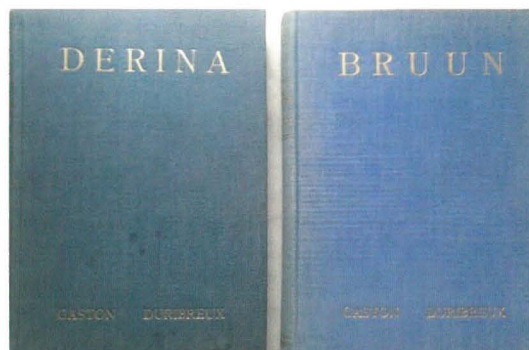
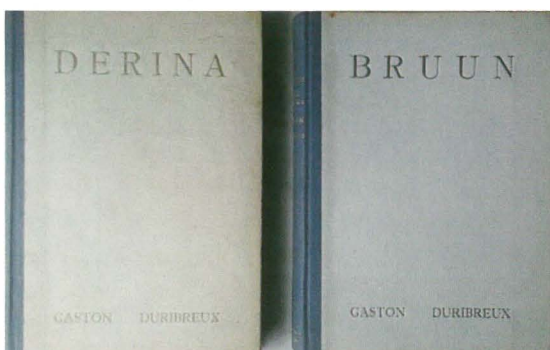
Wereldbibliotheek, Amsterdam en Onze Tijd, Brussel in een fraaie vollinnen bruine band met vergulde bandstempel en geïllustreerde stofomslag (ill. in drie kleuren M. van Coppennolle). Deze tekening werd ook afgedrukt op het voorblad van de ingenaaide uitgave. Het boek kostte ing. 30 fr., geb. 40 fr. Dat deze uitgevers het boek in een dergelijke uitgave op de markt brachten, getuigt hoezeer men in het boek geloofde. Voor het boek ontving G. Duribreux in 1942 de "Premie van de beste eersteling van de provincie Antwerpen". Men ging ervan uit dat het zijn debuut was. Strikt genomen kan men dit ook zo beschouwen: het was zijn debuut bij 'officiële' uitgevers en aan 'Karoen' werd G. Duribreux zelf niet graag herinnerd.

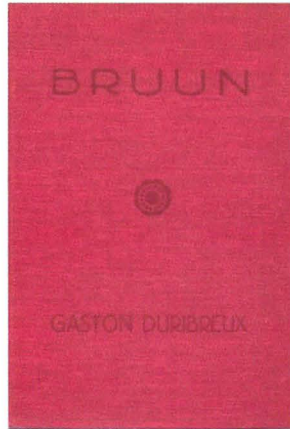
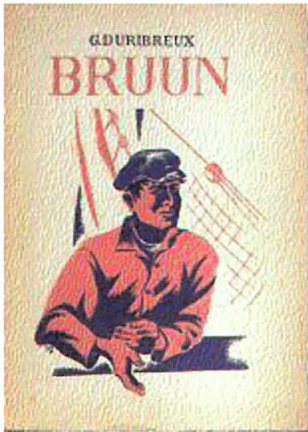
Op het succes van Bruun volgde in 1940 de publicatie van *De laatste visschers* (geschreven in 1939) bij het Davidsfonds in een sobere ingenaaide en gebonden uitgave (Volksboek nr 289), 191p.,. Het boek kostte 15fr (6). Na de oorlog werd een fraaie tweede druk uitgegeven bij Manteau: ingenaaid met geïllustreerde stofomslag en gebonden halflinnen met vergulde bandstempel met idem stofomslag. De vergulde bandstempel op het voorplat van de kartonnen blauwe kaft omvat een lijntekening van de illustratie van de 3 vissers op het stofomslag . Het *Boek in Vlaanderen* 1946 vermeldt de verkoop aan 63 fr. voor de ingenaaide, 81 fr. voor de gebonden uitgave (7).

In 1942 verscheen er een tweede druk van *Bruun*. Het jaar daarvoor was bij dezelfde uitgever *Derina of Het teere spel der liefde* verschenen, eveneens gedrukt op de persen van V. Van Dieren & Co, Venusstraat, 27 Antwerpen. Duribreux schreef *Bruun* in 1935 en voltooide deze in 1937. De eerste versie van *Derina* dateert van 1934-35 en werd herwerkt in 1939-1940, dus in dezelfde periode als *De laatste visschers* . We volgen Bert Ranke die er op wees dat deze tijdsplanning “geen volgorde door reactie, maar gelijktijdigheid door polariteit” betreft. *De polariteit tussen instinct en natuurkracht en psychologisch raffinement heeft zich “niet als dualiteit in eenzelfde werk geuit, noch beurtelings in opeenvolgende scheppingen, maar terzelfdertijd in tweeërlei naar aard en karakter tegengestelde vormgevingen gestalte heeft gekregen”* (8). Dat beide boeken bij elkaar horen blijkt ook uit de identieke vormgeving waarin beide boeken zijn uitgebracht.

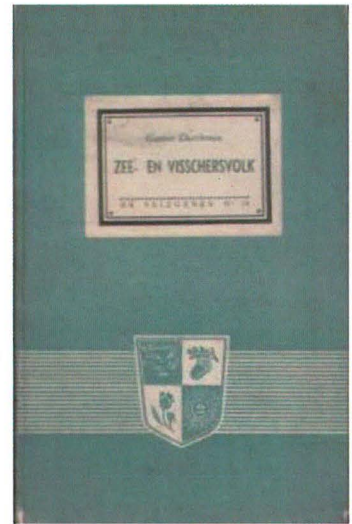
Bruun kende een derde, goedkopere druk bij Manteau in een kleiner formaat: 13x18,5cm, 192 p, ingenaaid en gekartonneerd.

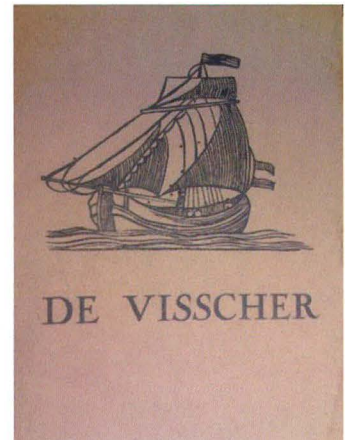
In de eerste jaren van WOII kwamen twee informatieve werken over de visserij op de markt: *Zee- en visschersvolk op Vlaanderens kust* (1941) en *De visscher* (1942).

Beide kleine boekjes met karton band en 'platen'.

Zee- en visschersvolk op Vlaanderens kust bij N.V. De Nederlandsche boekhandel Antwerpen, 56 p., Reeks: "De Seizoenen" nummer 19, gebonden in kartonnen kافت met 12 platen. Drukkerij G. Braet, Vleminckveld 74 Antwerpen.

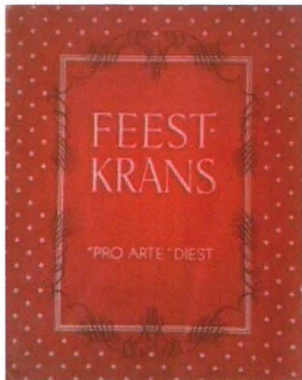
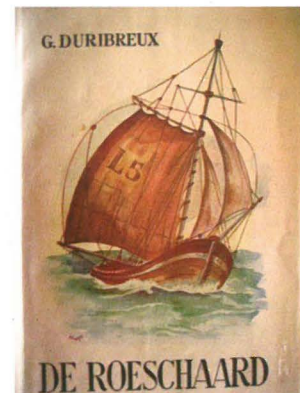

De Visscher verscheen in 1942 in Brussel bij "De Ambachten", Kunstkringuitgaven, 42 p., gebonden, kartonnen kافت. De colofon vermeldt: Geëindigd met drukken op 20 September 1942, ter perse van Drukker H. Kumps, te Brussel.

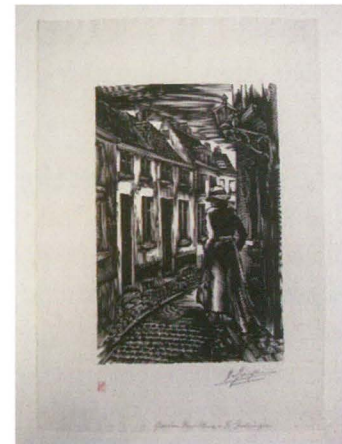
In *Bloei, Eén en twintig verhalen van Vlaamsche Schrijvers*, Pro Arte, Diest, 1942, werd het verhaal "*Rijm op de kust*" opgenomen (pp. 113-132).

In volle oorlogstijd (1943 - Toelatingsnummer 1451) verscheen bij Onze Tijd / Uitgeversmij. A. Manteau **De Roeschaard. Een visschersroman**, 206 p., in een ingenaaide versie met flappen, met illustratie op voorplat. Drukkerij Erasmus, Gent. André Demedts vermeldt en bespreekt het boek in zijn inleiding in *Het Boek in Vlaanderen* van 1946.

Het verhaal **Storm op de kust** werd gepubliceerd in "Feestkrans", een bundel naar aanleiding van het vijfjarig bestaan van uitgeverij Pro Arte, Diest (pp. 127-145). Het verhaal werd ook ingediend voor de Lode Baekelmansprijs 1947.

Het verhaal **De Indringer** verscheen in 1001 *Avond Groot Verhalenboek voor den Nederlandschen lezer onder redactie van Emmy Van Lonckhorst en C.J.Kelk bij Uitgeverij Contact, Amsterdam, Vijfde Reeks*, p. 192-203 (s.d.). Voor dit verhaal had Luc De Jaegher in 1944 een illustratie bezorgd, maar deze werd blijkbaar niet gebruikt. De tekening is aanwezig in het archief van de Stedelijke Musea te Brugge en hiernaast ter informatie afgebeeld. (9)

A.Setola (10) illustreerde **De bron op den berg** (1945) dat op groot formaat verscheen, ingenaaid en gebonden halflinnen met stofomslag in de reeks Korenaren bij De Kinkhoren Brugge-Brussel. André Demedts vermeldt dit boek eveneens in zijn inleiding in *Het Boek in Vlaanderen* van 1946. Hoofdstuk VIII van het eerste deel was als verhaal **Smokkeltocht in den Kerstnacht** verschenen in het Kerstdagnummer van de krant Het Laatste Nieuws (december 1943).

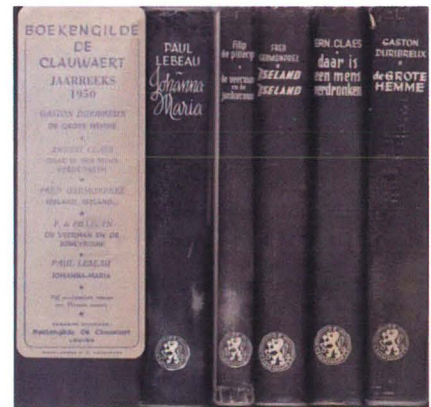
Bij het Davidsfonds werd in 1948 het verhaal **Toen keerde de wind** opgenomen in de verhalenbundel *Van elk een verhaal*. In deze bundel stonden ook bijdragen van Ernest Van der hallen, André Demedts en Staf Weyts. Uitgave: Volksreeks Nr. 365 (1948-8), ingenaaid en gebonden (halflinnen kartonnen koft) met bandversiering van Renaat Demoen.

De reeds in 1936 voltooide, maar tot dan niet uitgegeven roman **De grote Hemme** verscheen in 1950 als eerste in de jaarreeks van Boekengilde De Clauwaert.

In deze reeks werden boeken aangeboden van Fred Germonprez (Iseland, Iseland), Paul Lebeau (Johanna- Maria), Ernest Claes (Daar is een mens verdronken) en Filip De Pillecyn (De veerman en de jonkvrouw). Deze boeken verschijnen gebonden met stofomslag. Het voorplat op het stofomslag van deze van de jaarreeks 1950 bestaat uit een paginagrote portretfoto van de auteurs. Drukkerij Omega N.V. Antwerpen. Er is ook een ingenaaide versie (eveneens met stofomslag). Er bestaan 2 linnen versies: een blauwe en een bruine versie (de bruine betreft waarschijnlijk een tweede uitgave in 1952).

De grote Hemme wordt in 1985 nogmaals uitgegeven door 'Publiboek' Baart uit Deurne. Het boek krijgt hier plaats in de 'Vlaamse Volks- en Streekromans'. Een reeks waarin boeken als *Ruwe liefde* van Raymond Stijns, *Hellegat* van Marcel Matthijs, *In 't schipperskwartier* van Domien Sleeckx, *Berk en brem* van E. Van Hemeldonck, *Tegen sterren en wind* van E. Vermeulen e.a. verschijnen. Gebonden, – harde koft met geïllustreerde stofomslag. Omslagtekening: Reint de Jonge.

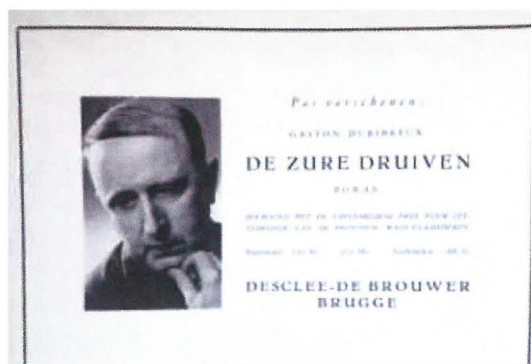

In 1978 verscheen het boek als vervolroman in de krant De Standaard.

In 1950 geeft het Davidsfonds **Het gouden zeil** uit in de Guldenreeks naar aanleiding van haar 75-jarig jubileum in 3 formaten; ingenaaid, halflinnen en gebonden in groen simili met vergulde bandstempel. De bandillustratie is van Renaat Demoen (11). Druk van de Etablissements Brepols N.V. Turnhout.

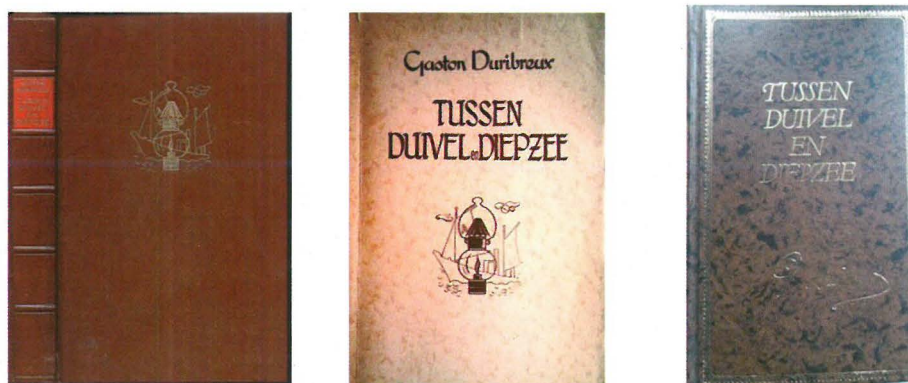

De zure druiven werd in **1952** uitgegeven bij Uitgeverij Desclée De Brouwer Brugge/Bussum in een ingenaaide en gebonden uitgave. Een tweede druk, ingenaaid, volgde in 1954, 369p. Romanreeks Korenaren. Druk: St.-Augustinus Mij, Desclée De Brouwer & Cie, Brugge., 370p. De prijs was: ingenaaid 125fr. en gebonden 168fr (zie advertentie) (12).

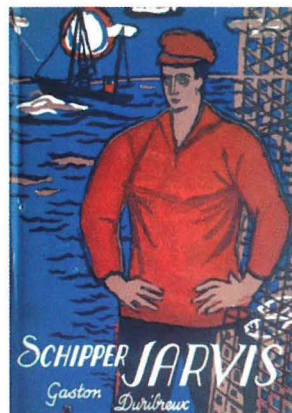

Advertentie in het tijdschrift West-Vlaanderen (mei 1952)

Als Gulden reeks nr. 408 van het Davidsfonds verscheen in **1953** **Tussen duivel en diepzee**. 291p., ingenaaid en gebonden in simillieren kaft met vergulde bandstempel. Druk van de Fabrieken Brepols N.V. Turnhout. Ingen. 56, geb. 84fr (leden DF 28 en 42fr.) (13). In 1979 verscheen een tweede druk in de reeks "Vlaamse Auteurs" bij Beckers, Kalmthout met een inleiding over auteur en werk door Georges Adé (met foto's van de auteur, handschrift).

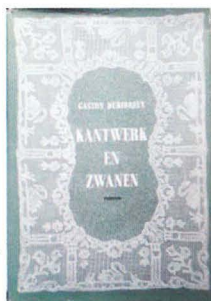
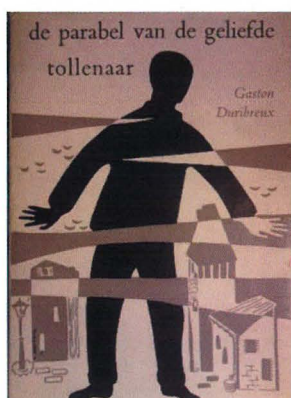

Boekengilde De Clauwaert v.z.w., Leuven, bracht als tweede boek van de jaarreeks 1954-1955 **Schipper Jarvis** (1954), 201p. Ingebonden met bandontwerp en stofomslag door Jos Vanbekbergen. Gedrukt en gebonden bij de firma Scheerders van Kerckhove N.V. , Sint-Niklaas.

De parabel van de gehate farizeeër (1955), Leuven, Boekengilde De Clauwaert v.z.w., 52p. Reeks: Uitgaven voor de leden van de Clauwaert-Vereniging. April 1955; vol. 7. (ingenaaid). Gedrukt en gebonden bij de firma Scheerders van Kerckhove N.V. , Sint-Niklaas. Omslagontwerp J.Verhaert.

De parabel van de geliefde tollenaar (1956), Brugge, Desclée de Brouwer, 95p. Reeks: Romanreeks korenaren. Twee eerste drukken: Eén met alleen op de achterplat een tekst (ingenaaid). Eén met geplastificeerde omslag, met op de rug en voorplat DDB, met vermelding van omslagontwerp van Michel Delbaeke, en op de achterplat een foto van de auteur.

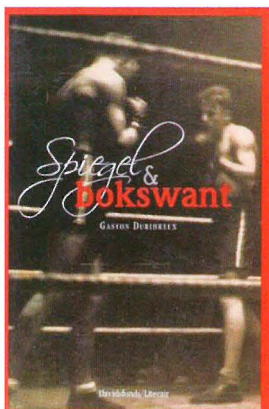
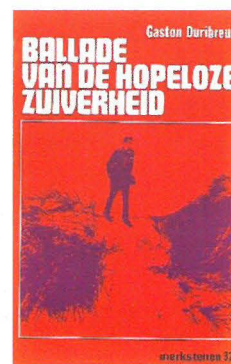
Kantwerk en zwanen (1958)(*13); Brugge: Desclée De Brouwer, 180p., Romanreeks Korenaren. Er is een ingenaaide en gebonden versie (linnen met stofomslag). Gedrukt in de Sint-Augustinusdrukkerij Brugge.

Het wrede spel (1960), Leuven: Davidsfonds, -250p. Gulden Reeks vol. 486 (1960-9). De ingenaaide versie is een sobere witte band met blindstempel van het logo van het Davidsfonds op het voorplat. De gebonden uitgave heeft een stofomslag met illustratie.

'Het wrede spel' verschijnt als feuilleton in 'De Gazet van Antwerpen' in 1976.

Ballade van de hopeloze zuiverheid (1971). Brugge: Uitgeverij Orion/Utrecht: Desclée De Brouwer, 180p., Merkstenen nr 32. (paperback). Gedrukt op de persen van de Sint-Augustinusdrukkerij te Brugge in opdracht van Uitgeverij Orion N.V. Desclée De Brouwer.

Postuum verscheen in **2009 Spiegel en bokswant**. Spiegel en Bokswant (geschreven in 1952) werd in paperback uitgegeven door het Davidsfonds met steun van de Stad Oostende. De inleiding en redactie werden bezorgd door T. Sintobin & P. Verstraeten. Dirk Beirens leverde een bijdrage over de boksscène in Oostende in de jaren '50. In die periode was Duribreux' zoon René actief als bokser onder de naam René Debreux.

Korte verhalen en bijdragen in tijdschriften en kranten

Naast de hier boven vermelde verhalen verschenen in boekvorm, heeft G.Duribreux talrijke bijdragen in tijdschriften en kranten gepubliceerd. We hebben er al een aantal kunnen opsporen. Hieronder een overzicht van de korte verhalen en bijdragen in tijdschriften en kranten, voor zover wij dit hebben kunnen reconstrueren. Van enkele hebben wij weet (of een sterk vermoeden), maar geen publicatiegegevens of er nog geen exemplaar van gezien. Deze staan cursief gedrukt.

- Oostende, Nizza van het Noorden, in: *De Badgast*, 25 januari 1936
- Rijm op de kust, in: *Bloei*, Eén en twintig verhalen van Vlaamsche Schrijvers, Pro Arte, Diest, 1942, p. 113-132
- *Het kind van Erdmann (1938 niet gepubliceerd – vermeld door Bert Ranke, Westland 1942)*
- *De zelfmoordkandidaat*
- De Indringer, geschreven 1939, verscheen in: Lockhorst E. & Kelk C.J., red., Duizend en één Avond, vijfde reeks, Contact, Amsterdam, s.d., p. 192-203 (s.d. +- 1942)
- Smokkeltocht in den Kerstnacht, in *Het Laatste Nieuws*, ?? december 1943
- Avondstemming op de kaai , in: *De Badgast*, 1946
- *??: in: Het Kustblad, 3 november 1946, p. 1 en 3*
- Storm op de kust, in: *Feestkrans*, Pro Arte Diest, 1944, p. 127-145 (ingediend voor Lode Baekelmansprijs 1947)
- Het taaie bloed, in: *Band*, Algemeen Tijdschrift, VI, 1947, nr. 6-7, p.235-242
- Het licht over het duin, in: *Ons Volk*, XXXI, nr.52, Kerstnummer 1948, p. 812-815
- Toen keerde de wind, in: *Van elk een verhaal*. Leuven, Davidsfonds, 1948, p. 65-104;
- De laatste groet, in: *Dietsche Warande & Belfort*, 1950, p. 518-523

- De groene glaskogel, in: West-Vlaanderen, 1954, III, p. 212-215;
- Brugs romantisme, in: Schrijversalmanak voor het jaar 1955 samengesteld door B. Schierbeek en J. Walravens. Amsterdam, C.P.J. van der Peet, 1955, p. 88-91;
- Daniël, mijn vriend, in: Dietsche Warande en Belfort, 1958, CIII, p. 200-209 en in: Literair Akkoord, 3, 1960, p. 29-39.(14).
- Mijmering aan zee, in: Neptunus, 1956, p.26
- *Dood op zee', niet gepubliceerd (vermelding handschrift (foto) in Bonneure, F. in: Vlaanderen, 1987 op.cit.)*

essayistische bijdragen

- Inleiding tot 'De Laatste visschers', De Belleman, IX, 1940, nr.1., p 5-6
- Zee, Volk en Kunst, in: Volk en Cultuur, Weekblad voor Volksche Kunst en Wetenschap, II, Nr. 42, 14 november 1942, p. 12
- Op ontdekking bij Cyriel Los, kunstenaar van Dendermonde, de zee en de Scheldeboorden, in: Ons Volk, Brussel, 16-1-1949, p. 68-69
- De weg naar het Davidsfonds, in: De Belleman, XXII, lente 1953, nr. 1, p 1-2
- De bloem van de zee, in: West-Vlaanderen, 1955, IV, p. 127-129

Beschikbaarheid vandaag

De boeken van G. Duribreux zijn vandaag, met uitzondering van deze verschenen bij het Davidsfonds, nog moeilijk te vinden. Voor de korte verhalen is speurwerk vereist. De bij het Davidsfonds in grote oplage verschenen exemplaren zijn nog vlot te vinden op veilingen, vlooiemarkten en soms in tweedehandsboekhandels, voor zover deze G. Duribreux nog kennen en in de rekken houden. Echter, hier speelt de grote oplage in het nadeel: tussen de boeken van het Davidsfonds zijn er vele boeken vandaag niet meer interessant. Voor een tweedehandszaak zijn deze boeken financieel minder interessant, gezien zij door de grote oplage destijds, vandaag geen hoge prijs opleveren. Daardoor dreigen zij te verdwijnen...

Dit beknopt overzicht van de publicaties van G. Duribreux is, zeker wat betreft de korte verhalen en bijdragen in tijdschriften en kranten, niet volledig. We blijven werken aan een volledige primaire en secundaire bibliografie van Gaston Duribreux. Elke suggestie, vraag of extra informatie is welkom!

Voetnoten

(1) De weg naar het Davidsfonds, in: De Belleman XXII, lente 1953, nr. 1, p. 1-2

(2) Naast eigen onderzoek, hebben wij informatie over de uitgaven van Duribreux gebruikt: van Jan Vanderickx: Schrijversgewijs Vlaamse auteurs 1800-heden op: <http://schrijversgewijs.be/schrijvers/duribreux-gaston/>, Devos, P., Van reuzen tot dwergen. Bibliografie. Vlaamse schrijvers in de twintigste eeuw. Eerste druk, Kortrijk, 2007 (uitgave in eigen beheer) en de bibliografie van Luc Decorte, in: Vlaanderen, jaargang 36, Roeselare 1987, p. 286-298.

- (3) De verklaring van zijn schuilnaam Jan Van Wieren, gaf Duribreux zelf: *Jan, een voornaam zo algemeen mogelijk , en Van Wieren, daarmee was bedoeld dat ik , als man van de kust , wou gelijken op die zeeplanten welke zich naar alle richtingen uitspreiden als het water (de levenszee!)ze beroert , op en naar gaan met de getijden, aan alle invloeden en temperaturen onderhevig zijn, maar tenslotte onwrikbaar aan hun bodem of aan hun stoere golfbreker vastzitten".* (De weg naar het Davidsfonds, in: De Belleman XXII, lente 1953, nr. 1, p. 1-2). Zie ook Pennynck Stefaan, Pallieter in Oostende. Duribreux' debuut, een door en door Oostendse vitalistische roman, in: De Plate, mei 2015, p. 110-119, ill.
- (4) <http://www.vliz.be/en/imis?module=ref&refid=247656>
- (5) In de Koninklijke Bibliotheek van België is er een exemplaar (Boeknummer: BR B 4491 142).
- (6) Streven, VIII, nr. 3, april 1941, p. 312.
- (7) Het boek in Vlaanderen, 1946, p. 131.
- (8) Ranke B., Kanttekeningen bij het werk van Gaston Duribreux, in: in Westland, 1942-'43, I, p. 253-259.
- (9) Schenking Luc De Jaegher, Catalogus, Stad Brugge, 1982, P; 27.
- (10) Albert Setola (Vlissingen 1916 – Brugge 1981) woonde en werkte als grafisch kunstenaar en lesgever in de Kunstacademie van Knokke en Brugge.
- (11) Renaat Demoen (1914-1982) was boekillustrator, werkte voornamelijk voor de drukkerij Averbode.
- (12) Van Rijn H; in: *Kultuurleven* , 1955, XXII, p. 73-74 en advertenties in het tijdschrift *Vlaanderen*, mei 1952.
- (13) P. Van Meer, in; *Streven*, 1952-1953, VI, nr. 2, p. 286.
- (14) Zie mijn bijdrage in *De Plate*: Pennynck Stefaan, Daniël mijn vriend. Voorstelling en analyse van een kortverhaal van G. Duribreux als literair document van de bezetting in Mariakerke tijdens WO I, in: *De Plate*, juni-augustus 2014, nr. 6-8, p. 147-172, ill.